

Але в нашому селі жили і живуть люди, які в силу різних обставин були на територіях Східної України і відчули на собі ці страхиття. У Вінницькій області Вінницького р-ну у селі Дубова жила Фросина Нікітченко 1919 року народження. Ось як розповідала вона: "Наша сім'я складалася з п'яти чоловік. Батько Себаст'ян, мати Явдоха, дочка Марія, Тетяна Г Фрoсина. Батько володів п'ятьма гектарами землі, і оскільки в нього не було синів, то змушений був наймати на весняно-літній період ще й найманого робітника. Був у нас і великий сад, більше ста дерев, плоди котрого продавали прямо з дерев заїзним покупцям.

Працювали важко, але що таке голод ніколи не знали. Незабаром помер батько. Він працював на полі, попив сирої води і, мабуть, від якоїсь інфекції помер. В період колективізації сім'я дуже потерпала. Кілька разів старших сестер, що унаслідували частину батькового спадку намагалися вивезти до Сибіру. Рятувалися вони тим, що місяцями, не роздягаючись сиділи у глинищі за селом. Продрозверсткові загони слідували один за одним. А оскільки поле родить лише раз у рік, то незабаром у хоромах не залишилось ні зернини. Сіяти було нічим. Не було ні коней, ні реманенту, котрого забрали до колгоспу. І тоді почалося страшне. Розпочався голод. Наше село Дубова

майже повністю вимерло. Пам'ятаю, як вмирала моя мати. Вона лежала з опухлими ногами. Їли крохмальну юшку. (Збирали мерзлу картоплю, варили її, потім клали в полотно і видавлювали з неї крохмаль). Але згодом і цього "харчу" не стало. "Дитино", - сказала якось мати, - налий мені водички в бутилку і подай..." Я налила. Мати вже не могла її тримати. Бутилка випала з її рук. Мати схлипнула... і її не стало. Ховати її не було кому. Та і хто поховає усіх, коли стільки мертвих, а інші на грані смерті. І тоді в село прибула "гробкоманда". З підводами, лопатами і залізними гаками. Гаки служили для того, щоб витягати з хати мертвих чоловіків і дітей. Жінок тягли за волосся. Витягали і клали на віз наче дрова. Вивозили за село і "ховали", якщо це можна назвати похороном, у спільній ямі по 10-20 чоловік. Були випадки людоїдства. Люди боялися по одинці відходити від села, бо то тут, то там були відрізані голови. Матері варили і їли дітей і цим самим рятували своїх менших.

Навколо міста стояла охорона, яка не пускала людей з села у місто".

"Мене врятували сестри - веде далі свою розповідь засмучена жінка.- Марія послала свого чоловіка, щоб він забрав мене із села. Він був дуже скупий, то взяв квитка на мене тільки до наступної станції. Решту шляху я лежала, скоцюрбившись в три погібелі під лавою у ящику для речей. Привіз він мене у рільниче підсобне господарство, де сестри, ділячись останнім виходили мене. Згодом я стала працювати разом із ними".